

VI.

**Bestemmelse om Naadensaaret efter en laalandsk
Præst. 1653.***Ved Holger Fr. Rørdam.*

Efterfølgende Kontrakt indeholder et Exempel paa, hvorledes Kirkeordinansens Anordning om Naadensaaret praktisk fortolkedes i Midten af det syttende Aarhundrede. Stykket

Stub; først vilde han ikke tro sine egne Øjne, men tilsidst raabte han overlydt af Forundring: „Kilian! wer Teuffel hat dich auf den Kanzel geführt?“

⁴ Studenterfængslet.

⁵ Naar *Longberg* gjør denne Meddelelse, mindes vi om hvad der fortælles i *Roths* anf. Skr. om K. Stubs matematiske Studier.

⁶ *Ove Gjeddes* Bekjendtskab til *Kjeld Stub* skriver sig uden tvivl fra, at de begge paa en Maade vare Hallændingere. K. Stub var født i Varberg (*Roths* anf. Skr. II, 412) og O. Gjedde var opdragen i Lasholm (*Schlegels* Saml. zur dän. Geschichte I, 2 St. S. 41).

er hentet fra Hr. Jak. Clausens Provstebog, som jeg ved en tidligere Lejlighed udførligt har omtalt¹.

Kontrakt, som blev oprettet mellem s. Hr. Peders Arvinger i Hunseby og hans Eftermand Hr. Niels Pral.

Sagen var saaledes:

Hr. Peder Thomæsøn, Sognepræst i Hunseby, døde 31. Martii 1653, og efterlod ikke Kvinde, men store Børn, alle forsete uden to; og fordi Ordinansen tilholder Kvinden med sine smaa Børn Naadsens Aar efter Præstens Død², formente Hr. Niels, at her ingen Naadsens Aar kunde falde, fordi her ikke var Kvinde eller Præsteenke efter s. Hr. Peder med smaa Børn. Hvorfor s. Hr. Peders Arvinger og Børn havde stevnet denne Sag til Landemode. Da strax for Retten tilsagde Bispen (Dr. Lavr. Jakobsen Hindsholm) Hr. Niels Pral, at dersom han vilde have Dom, saa skulde han faa den Dom, som var ganget i lige Tilfælde udi salig Dr. Hans Michelsens Tid anlangende Naadsens Aar i Veggerløs i Falster, at en Præsts Børn efter deres Faders Død (endog der ikke var Kvinde eller Moder levende) skulde nyde Naadsens Aar. Hvorfor de lode sig paa begge Sider nøje og bleve strax udtagne fire Præster, som skulde bilægge og dæmpe ved venlig Handling og Kontrakt, hvis tvistigt i samme Naadsens Aar kunde forefalde.

Kontrakten var denne efterfølgende:

Anno 1653 den 30. Junii vare vi efterskrevne Hans Hansøn, Sognepræst i Taagerup og Provst i Fuglse Herred, Hans Dinesen, Sognepræst i Maribo, Mads Hansøn, Sognepræst i Taars, og Jakob Clausøn, Sognepræst i Ærindlev, forsamlede i Maribo over en venlig Handling og Kontrakt mellem den hæderlige, nu salig Mands Hr. Peder Thomæsøns, forrige Sognepræst i Hunseby, hans efterladte Børn

¹ *Kirkehist. Saml.* II, 210.

² Se *Kirkeordin.*, Udg. 1542, Bl. 59. (Christian den Tredies Historie I, 585.)

og Arvinger paa den ene Side, og den hæderlige Mand Hr. Niels Pral, nu Sognepræst i Hunseby, paa den anden Side, anlangende, at efterdi Naadsens Aar, det er den halve præstelige Rente efter Ordinansen nu tilfalder bemeldte s. Hr. Peders Børn, at vi da skulle sige og handle dem imellem, hvis den Dannemand Hr. Niels nu for sin Kost kan tilkomme, samt andre Poster at ligne, som dennem imellem tvistig kunde være; eftersom vi dertil vare tilnævnedes af begge Parterne paa Landemode efter de hæderlige Præsidenters Vilje og Befalning.

Da for det første have vi haft den Post for om Kosten, og er det saaledes bilagt, at Hr. Niels Pral skal have for sin Kost udi Penge for hver Uge Aaret igjennem 7 fl danske, og dermed er Hr. Niels og benøjet for hvis Opvartning, Kammer, Seng, Ild, Lys, fri Færdsel til Kirken og andet, hvis hertil kan høre. Og disse Kostpenge med andet, hvis Arvingerne efter denne Kontrakt vedkomme at give fra sig, skal leveres til Hr. Niels Pral, inden Kornet bortføres af Steden, hvorpaa er betalt med hvis Offer Hr. Niels indtil Dom. III. Trinit. haver oppebaaret, Penge halvsyttende Daler slette og 5 β danske; nok der foruden er Hr. Niels kontenteret og fornøjet for sin Kost fra den 31. Martii indtil 21. Maji sidst forleden.

For det andet, hvad sig Plojningen belanger til Vaarsæden, den ere de saa om forenede, at ingen derom videre skal tviste.

For det tredie, Saakornet, som er saaet i Jorden; da haver Hr. Niels paa Arvingernes Vegne ladet saa 1½ Pund og 1½ Skjepper, og de skulle give hannem for Skjeppen 3 fl danske. Og derimod have Arvingerne ladet saa i Bygmarken 9 Skjepper Havre, hvorudi tilkommer Hr. Niels at betale dennem 4½ Skjepper Havre, Skjeppen sat for 2 fl ; og 1 Skjepper Bygland haver og Arvingerne ladet saa ved Grønvejen hos Kirkevejen, og dersom det er Præstegaards rette Tillægge, da bliver Hr. Niels Arvingerne derudi skyldig 24 β danske for Saakornet.

For det fjerde berettes, at Arvingerne have ladet saa i et Ærtevænge paa Præstegaards Jord 4 Skjepper Vikker og 5 Skjepper Havre, dersom saa befindes, da skal Hr. Niels og nyde deraf Halvdelen og betale det halve Saakorn, for hver Skp. Vikker 3 ½ danske, og Havre som forskrevet staaer.

For det femte, anlangende Paaskerente og »Kaarse urste«, da ere de derom saa forligte, at Arvingerne beholde selv Paaskerenten og Hr. Niels derimod nyder Præstens Del af Korserenten.

For det sjette, belangende Tiendekvæget, da haver Hr. Niels afkjøbt dem den gamle Tienderestance; men anlangende dette Aars Tiendekvæg ere de derom venligen saaledes forligte, at Hr. Niels efter sin Tiendebogs rigtige Bemelding skal give forne s. Hr. Peders Arvinger den fjerde Part af alt Kvægtiende, og derudover skal Hr. Niels have den Umage, Tienden, som i dette nærværende Aar forfalden er, at indkræve og Arvingerne deres Del kontentere, som forskrevet staaer, og Resten, som ikke falder til fuld Tiende, at betale efter det Værd, som Hr. Niels dennem for den gamle Rest betalede. Og hvis som rigtig befindes, at nogen af Parterne af Tienden oppebaaret haver videre end sin Andel, skal afkvittes igjen enten derudi eller i andet.

For det syvende, eftersom skal findes en skriftlig Kontrakt mellem ærlig og velb. Mand, s. Knud Urne og s. Hr. Peder Thomæsøn, oprettet efter kongl. Mj.s naadigste Anordning, da bekjender Hr. Povl i Rubbelykke med sine Medarvinger, at de have samme Kontrakt hos sig, formedelst at de mene sig derefter endnu nogen præstelig Indkomst paa den afgangne s. Mands, deres s. Faders, Vegne at være tilberettiget; og naar derom bliver handlet, skal Hr. Povl den igjen overlevere til bemeldte Hr. Niels Pral, som, det fordeligste og muligste er, ske skal. Og inden otte Dage lover Hr. Povl at tilskikke Hr. Niels en rigtig

Kopi baade af samme Kontrakt og af s. Hr. Peders Kaldsbrev, med Dannemænds Hænder underskrevet. .

For det ottende, Høbunden i Rugmarken efter gangen Dom og Lands Maner er Arvingernes, men Engen i Bygmarken med Alminderne er Arvingernes halvt.

For det niende, hvad sig belanger Korn i Kjerven, da skal Kornet og Høet i Vaarmarken skiftes i Præstegaarden, at hver saa indføre sin Andel, hvortil de skulle nyde paa begge Parter lige meget Arbejde af Husfolket; og skal Husrummet, nemlig Stalde og Lader, være dem saaledes fordelte, at Hr. Niels Pral skal selv beholde for sig de Huse paa den søndre Side i Ladegaarden, og derimod skal Arvingerne have til deres Korn og Hø de Huse norden til i samme Gaard og derforuden det Husrum norden udi Portrummet, og Kostalden beholder de paa begge Parter til lige Skift, at hver Part saa sin Del af Foringen paa »Stoffnen« lader udtære. Den store Stue og Langkammeret derhos skal være til Arvingernes Brug med Kogen og Maden at gjemme udi etc. Gjestekammeret skal Folkene have deres Senge og Tøj udi.

For det tiende skal Ildebranden være Arvingernes Folk, mens de ere der, til Nødtørft.

For det elfte skal Arvingerne med Sognepræsten Hr. Niels Pral, imod det at de tager halv Indkomst, og udstaa halv præstelig Tynge indtil Aarsdagen den 31. Martii, som var s. Hr. Peders Dødsdag.

Og saaledes ere bemte begge Parter om Naadsens Aar (og hvis dem hidindtil imellem haver været) venligen og vel forligte og ikke vide nu noget, som tvistigt kunde være, at foregive. At dette da venligen sluttet er øg i alle Maader uryggeligen holdes skal, da til fuld Forsikring haver Parterne, som dette vedkommer, deres Hænder underskrevet, og vi forskrevne fire Præster, som dem derom haver forenet, til Vitterlighed denne samme oprettede Kontrakt med vore Hænder underskrevet. Actum ut supra.